BİR TÜRK POLİSİNİN AMERİKA'DA SERGÜZEŞTLERİ

Yılmaz'ın Amerika'da Maceraları

BEHLÜL DÂNÂ

NOTLANDIRARAK HAZIRLAYAN

ESİN HAMAMCI

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1787
EDEBÎ ESERLER: 913

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-226-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Proje Editörleri: Seval Şahin, Banu Öztürk,
Didem Ardalı Büyükarman

Tashih: Zeynep Arpacı

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ANA BASIN YAYIN GIDA İNŞ.SAN.VE.TİC.A.Ş
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk. Güven İş
Merkezi No:6/13, Bağcılar / İstanbul
Sertifika Numarası: 20699 Tel: (0212) 446 05 99

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul- 2022

İÇİNDEKİLER

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE POLİSİYE DİZİSİ 7
GİRİŞ: İSKENDER FAHRETTİN SERTELLİ VE BİR TÜRK POLİSİNİN AMERİKA'DA SERGÜZEŞTLERİ ÜZERİNE 9

BİR TÜRK POLİSİNİN AMERİKA'DA SERGÜZEŞTLERİ

BEYAZ KÖŞK CİNAYETİ 15
SİNEMA YILDIZININ İNGİLERİ 43
ALTIN KRALI MALİKÂNESİNDE 69
KORKUNÇ ŞATONUN ESRARI 95
POLİSİN İLK MAĞLUBİYETİ YAHUT ÖLÜMDEN KORKMAYAN KADIN 123
İSKELETLER ARASINDA 149
MAKSİM BAR ŞANTÖZÜ 175
YILDIRIMLAR ARASINDA 201
SİHİRBAZ KADINLA KARŞI KARŞIYA 225
ZEHİRLİ ÇAY NASIL İÇİLİR? 247
TİYATRODA BİR İNTİHAR VAKASI 273
YILMAZ BEY AMERİKA'DAN AYRILIYOR 295

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE POLİSİYE DİZİSİ

Geçmişten Günümüze Polisiye dizisi, yayına hazırlanırken ilk göz önünde bulundurulan unsur imla birliğinin sağlanması oldu. Bunun için şu yöntemi izledik:

1- Günümüzde kullanılan icat, marifet vb. gibi kelimeler bugünün imlasıyla yazılmıştır.
2- Arapça filhakika, maalmemnuniye gibi zarflar bitişik olarak yazılmış, mümkün olduğu kadar uzatma ve inceltme işaretlerinden kaçınılmıştır.
3- Ayın ve hemze işaretleri kelimelerin anlamı değişmediği sürece, âdem, adem gibi, kullanılmamıştır.
4- Farsça terkiplerde orijinal imla, aşk-ı memnû gibi, dikkate alınmıştır.
5- Eser, bir edebî metin olduğu için sadeleştirme yapılmamış, günümüz okurunun anlayabilmesi için bugün kullanılmayan ifadelerin karşılığı dipnot olarak verilmiştir. Ayrıca bugün kullanılmayan ya da az kullanılan kelimeler, kavramlar, isimler dipnotta açıklanmıştır.
6- Baskı hatasından kaynaklandığı düşünülen yerlerde metin tamirine gidilmiştir.
7- Noktalama işaretlerine mümkün mertebe müdahale edilmemiştir.
8- Metinde yer alan yabancı kelimelerin anlamı sayfa sonunda dipnotlarla verilmiştir.

Bu dizinin tekrar yayınlanması konusunda bizi teşvik eden ve tarihin sayfalarında kaybolmuş bu eserleri okuyucuyla buluşturma hevesimizi paylaşan Ötüken Neşriyat'a teşekkür ederiz. Umarız siz okurlar da bu hevesimize ortak olur, polisiyenin muammalı sayfalarında bize eşlik edersiniz.

Seval Şahin
Banu Öztürk
Didem Ardalı Büyükarman

GİRİŞ:

İSKENDER FAHRETTİN SERTELLİ VE *BİR TÜRK POLİSİNİN AMERİKA'DA SERGÜZEŞTLERİ* ÜZERİNE

İskender Fahrettin Sertelli'nin doğum tarihi mezar kayıtlarında 1892 olarak geçer. Babasının Akka'ya sürülmesi nedeniyle Beyrut'ta Amerikan Koleji'ne devam eder. İskender Fahrettin'in *Musavver Erganun* dergisinin 16 Kanunisani 1327 (29 Ocak 1912) tarihli yedinci sayısında yayımlanan "Kanlı Sahifelerden: Julia Vedwort" kaleme aldığı ilk yazısıdır. Harf devriminden sonra Latin harfleriyle yazan ilk yazarlardan biridir. Yaşadığı dönemde polisiye ve tarihî roman alanında önde gelen isimdir. Erol Üyepazarcı'nın belirttiği üzere harf devriminden sonra dedektif romanları yazmaya başlamıştır. *Casus Mektebi ile İngiliz Casusu Lavrens İstanbul'da* ve *Transatlantik Kundakçısı* bu vadinin ilk örnekleridir. Polisiye eserlerinde çoğunlukla Behlül Dânâ takma adını kullanır. Hayatı boyunca fazlasıyla eser kaleme alsa da bugün maalesef çoğu yayımlanmış değildir. Yarım asırlık ömrüne 100'den fazla eser sığdırmıştır. 1928'de *İstanbul'un Arsen Lüpeni Elegeçmez Kadri, Türk Polis Hafiyesi Yılmaz, Şeytan Hadiye* yayımlanır. 1929'da *Akşam* gazetesinde ilk tarihî romanı *Abdülhamit ve Afrodit* önce tefrika edilip sonra kitap hâlinde, polisiye türünde yazdığı *Öldüren Kadın, Sahte Prenses Lavrens İstanbul'da, Öldüren Kadın* ise 1933'te yayımlanır. Türkçe aylık tarih dergisi *Tarihten Sesler*i yayımlar. Kanaat Kütüphanesi tarafından İngilizce-Türkçe sözlüğü de yayımlanmıştır. Türk edebiyatında polisiye türüne *Bir Türk Polisinin Amerika'daki Sergüzeştleri*nin dışında, *Türk Sherlock Holmes Yıldırım Cemal, İstanbul'un Arsen Lüpeni Elegeçmez Kadri, Şeytan Hadiye'nin*

-1-

Meşhur Polis Hafiyesi[1] Mister[2] Thomson'ın dairesinde Şadan Bey ile oturuyorduk.

Mister Thomson safahatını[3] bizden gizlediği gayet mühim bir mesele ile meşgul bulunuyordu.

Şadan Bey dedi ki:

"Üstat! Sen İstanbul'da bu kadar mühim ve çapraşık meselelerle meşgul olduğun için, Amerikalıların böyle zâhiren[4] pek fazla ehemmiyet[5] verdikleri cinai meselelerin içinden kolaylıkla çıkamadıklarını görerek ne kadar çok müteessir olduğunu[6] biliyorum.

Amerika hükûmeti, her ikimizin de burada staj görmesine müsaade ettiği için elde mevcut işlerle sizin de meşgul olarak Türk'ün her sahada olduğu gibi, bu sahada da kabiliyet ve istidad[7] sahibi olduğunu Amerikalılara ispat etmeniz lazımdır."

Şadan Bey doğru söylüyordu. Amerikalılar New York'ta fennî[8] birçok zabıta şaibeleri[9] tesis etmişlerdi.[10] Fakat herhangi bir mesele üzerinden sathî muhakeme ettikleri[11] için o vaka[12] etrafında çok meşgul olmak ve yorulmak ve

---

1 Gizli polisi.
2 İng. Erkekler için kullanılan hitap, beyefendi.
3 Safhalarını.
4 Görünüşte.
5 Önem.
6 Üzüldüğünü.
7 Yetenek.
8 Fen ile ilgili.
9 Kusurları.
10 Ortaya koymuşlardı.
11 Yüzeysel düşündükleri.
12 Olay.

hatta bazen de mühim maceralara atılmak suretiyle meselede muvaffakiyet[13] gösterebiliyorlardı.

"Hakkın var Şadan Bey," dedim. "Fakat siz esasen Mister Thomson'ın muavini[14] olduğunuz için, ben şimdiye kadar size muavenet[15] suretiyle ifâ-yi vazife ediyordum.[16] Bundan maksadım ise, elde edilecek muvaffakiyetin şerefi benden ziyade bu dairenin amirine münhasır[17] kalması idi. Malum ya, bir hadisenin[18] önünü almak veya bir cinayetin faillerini meydana çıkarmak, mahallî[19] zabıtasının[20] vazâifindendir.[21] Biz bunları takdir ettiğimiz için Mister Thomson'ı ve dolayısıyla polis nazırını[22] rencide etmekten ictinâb ediyorduk."[23]

"Fakat üstadım! Sizi temin ederim ki, Amerikalılar bu gibi mesâilde[24] de, kendilerine has olan garabetlerini[25] izhâr ederler[26] Sizin dedektif şubesi reisinin verdiği vesika[27] ile mühim bir salahiyyete[28] sahip olduğunuzu şubemiz memurlarından bilmeyen yoktur. Müştereken[29] takip ettiğimiz bazı mesâilde muvaffakiyetinizi gören memurlar, sizin neden resen[30] iş takip ettiğinize, hayret etmekten kendilerini alamıyorlar."

---

13 Başarı.
14 Yardımcısı.
15 Yardım.
16 Görevimi yapıyordum.
17 Özgü.
18 Olayın.
19 Yerel.
20 Kolluk kuvvetinin.
21 Görevlerindendir.
22 Bakanını.
23 Çekiniyorduk.
24 Meselelerde.
25 Garipliklerini.
26 Gösterirler.
27 Belge.
28 Yetkiye.
29 Ortaklaşa.
30 Tek başına.

-1-

Miss[1] Dora Margot, Amerika'nın en meşhur sinema artistlerinden biri idi. Yirmi dördüncü sene-i devriye-i tevellüdünü[2] teyit için bir hafta evvelinden beri hanesinde büyük hazırlıklar yapıldığını işitiyorduk.

Miss Dora'nın bizim dedektif dairesiyle arası çok iyiydi. İkametgâhının büyük misafir salonunda dört yüz kişilik bir eğlence tertip etmişti. Polis hafiyesi Mister[3] Thomson o gece Chicago Polis Müdüriyeti tarafından davet edilmişti. Bu meşhur sinema sanatkârının vereceği ziyafete iştirak ve icabet edemeyecekti.[4] Bu vazifeyi bana tevdi eylemişti.[5] Miss Dora'yı az çok ben de tanıyordum. Onun tevellüd gecesine tesadüf eden ağustosun birinci günü akşamı verilecek ziyafete gitmek benim için pek de fena bir eğlence değildi.

Mister Thomson'ın bu teklifini maalmemnuniye[6] kabul ederek o gece hemen istirahat etmek ve hem de acaba bir eğlenmek fikriyle bu parlak eğlenceye ben de gitmiştim.

Ziyafet salonunun dört köşesinden bahçeye merdivenli kapılar açılmıştı. Hava çok sıcak olduğundan dört yüz kişinin daimi surette bir salon içinde vakit geçirmesi mümkün olamayacağını düşünen hane sahibesi aynı zamanda bahçede de muhtelif eğlenceler tertip etmiş ve köşelerde birçok kameriyeler altında masalar koydurmuştu.

---

1 İng. Bekâr kadınlar için kullanılan hitap, hanımefendi.
2 Doğum gününü.
3 İng. Erkekler için kullanılan hitap, beyefendi.
4 Katılamayacaktı.
5 Vermişti.
6 Memnuniyetle.

Davetlilerin ekserisini[7] sinema aktör ve aktrisleri teşkil ediyordu.[8] Hükûmet memurlarından pek az kimse vardı. Gazeteciler ve sinema muharrirleri[9] göze çarpacak kadar kalabalıktı. Marûf[10] zenginlerden ve bilhassa Dora'nın aşıklarından Mister Layton da davetliler miyanında[11] bulunuyordu.

New York şehrinde sinema yıldızı unvanıyla yâd edilen bu güzel kadın, o gece çok şık bir elbise giymişti. Zarafet ve tenasübü[12] herkesin nazar-ı dikkat ve takdirini celp ediyordu.[13] Bilhassa boynundaki inci Amerika'da kıymeti itibarıyla sayılı incilerden biri idi.

Bu çok kıymetli inciyi ona, ilk erkekle kaldığı gecenin unutulmaz bir hatırası olmak üzere milyoner Mister Layton hediye etmişti. İnciyi beş yüz bin dolar kıymet tahmin ediyorlardı. Sinema aleminde, Dora'nın bu inciye sahip olduktan sonra mevki ve şerefi bir kat daha artmıştı.

Dora seneler geçtikçe, hem güzelleşiyor hem de sanatında daha fazla maharet ve incelik ibraz ediyordu.[14] Ona "sinema yıldızı" unvanını vermişlerdi. Dora, müstesna bir zekâ ve kabiliyet eseri gösteriyor ve temsillerinde fevkalade muvaffak[15] oluyordu.

O gece, bütün muharrirler ve davetliler tebrik ediyorlardı. Bir taraftan dans yapılırken, diğer taraftan da Dora'nın muhtelif eserlerinden ufak parçalar bahçeden binanın düz cephesine aksettirilerek temaşakârını[16] memnun etmeye çalışıyorlardı.

---

7 Çoğunluğunu.
8 Oluşturuyordu.
9 Yazarları.
10 Tanınan.
11 Arasında.
12 Uygunluğu.
13 Dikkatini ve övgüsünü çekiyordu.
14 Gösteriyordu.
15 Başarılı.
16 İzleyenlerini.

-1-

Altın Kralı namıyla marûf olan[1] Mister Peter Valard Amerika'nın en meşhur zenginlerinden biri idi. New York civarındaki malikânesi daima zabıta kuvvetlerinin muhafaza[2] ve tarassudu[3] altında bulundurulurdu.

Mister Peter Valard'ın malikânesinde müteaddid[4] altın depoları vardı, etrafı tel ve elektrikli örgülerle muhât olan[5]arazide tek bir altın madeninin ince damarı kalmıştı. Arazide iki binden fazla amele çalışıyor ve gece gündüz oradaki barakalarda yatıp kalkıyorlardı. Yalnız haftada bir defa cumartesi günü akşamı amele sıkı bir muayeneden geçirilerek pazartesi sabahına kadar hariçte[6] gezmek üzere serbest bırakılırdı. Bu kadar ihtimama[7] ve takayyüde[8] rağmen yine amele arasında ufak tefek hadiseler, sirkatler[9] ve kaçakçılıklar olurdu. Bu gibi hâller, aşağı yukarı bütün maden ocaklarında vukua gelirdi.[10] Mister Peter Valard son günlerde, amelenin işlediği arazide çok hakiki bir kontrol tesis ettiği hâlde, yine kaçakçılık devam ettiğini söyleyerek dedektif dairesine şikâyette bulunmuş ve bu mesele etrafında zabıtanın meşgul olmasını[11] rica etmişti.

---

1 Bilinen.
2 Koruma.
3 Gözetimi.
4 Türlü türlü.
5 Çevrilmiş.
6 Dışarıda.
7 Özene.
8 Dikkate.
9 Hırsızlıklar.
10 Meydana gelirdi
11 İlgilenmesini.

Hafi[12] Zabıta Dairesi Reisi Thomson ile bu mesele hakkında müdâvele-i efkâr[13] ediyorduk.

Thomson:

"Eh, söyle bakalım, Yılmaz Bey! Senin bu hususta ki fikir ve mütalaan[14] neden ibarettir?" dedi.

Bir müddet düşündüm. O vakte kadar yaptığım takibat[15] ve tahkikat[16] meyanında[17] böyle kesif[18] bir amele mecma'ı[19] olan ocaklarda hiçbir işle meşgul olmamıştım. Dedim ki:

"Bunu herhâlde bir kişi yapamaz. Kontrolden geçen bir amelenin müsamaha görmezse[20] altın kaçırması imkânı yoktur. Fikrimce, bu bütün arazi dahilinde kontrollerde dahil olduğu hâlde bir kaçakçılık şebekesi mevcut olmak lazımdır. Bu mühim vazifeyi muvaffakiyetle[21] yapabilmekliğim için ocaklarda bir amele sıfatıyla çalışmak ve amele arasına karışmak icab eder."[22]

Thomson da benim fikrimdeydi.

"Bu işi senden başka görecek kimse yok. Hem, o sahada da bir tecrübe görürsünüz!" dedi.

Bu teklif arzu ve mütalaama[23] pek de mülayim[24] gelmemiş değildi. Fakat, o yabancı ve yorucu muhite[25] girmek

---

12 Gizli.
13 Fikir alışverişi.
14 Düşüncelerin.
15 Takipler.
16 Araştırmalar.
17 Arasında.
18 Yoğun.
19 Toplanma yeri.
20 Göz yumulmazsa.
21 Başarıyla.
22 Gerekir.
23 Düşünceme.
24 Uygun.
25 Yere.

-1-

Sıcak bir pazar günü idi. Polis müdürü dairemizi teftişe gelmişti. Görüşüyorduk. Bir aralık bana hitaben dedi ki:

"Fener meselesinin hallini sizden beklerim!"

Fener meselesinin iç yüzünden haberim yoktu. Mamafih:[1]

"Baş üstüne efendim.. Tetkik eder[2] ve meşgul olurum," demiştim.

O gün polis müdürü gittikten sonra, derhâl tahkikata[3] başladım. Mesele şundan ibaretti: New York limanına girmeden evvel müteaddid[4] fenerler vardı. Bunlardan, adaya yakın birinin her gece söndüğü haber veriliyordu. Hâlbuki bu fenerler on beş gün mütemadiyen[5] yanardı. Diğerleri sönmediği hâlde 9 numaralı fenerin bir haftadan beri muntazaman[6] her gece yakılmasına rağmen tekrar sönmesi yüzünden gece karanlığında ufak tefek müsademeler[7] ve kazalar vukua geliyordu.[8] Fenerler idaresi bu mesele karşısında aciz kalmış ve kendi tarassud[9] motoruyla müteaddid[10] defalar takip ettiği hâlde bir ipucu elde edemediğinden

---

1 Bununla beraber.
2 İnceler.
3 Araştırmaya.
4 Türlü türlü.
5 Devamlı olarak.
6 Düzenli olarak.
7 Çatışmalar.
8 Meydana geliyordu.
9 Gözetleme.
10 Birçok.

polis müdürünü keyfiyetten[11] haberdar etmiş ve sefainin[12] bu yüzden büyük bir kazaya maruz kalması ihtimalinden bahsederek acilen bu muammanın hallini rica eylemişti.

Bu emri polis müdüründen tebliğ ettiğim gün kısa bir tahkikatla bu neticeyi elde edince, gündüz bir ufak römorkörle mezkûr[13] fener civarına giderek şöylece bir tetkikatta[14] bulunmuştum.

Mevki hakikaten çok tehlikeliydi. Gece karanlıkta feneri görmeden geçecek herhangi bir vapurun ada sahiline oturması ve bu yüzden bir kaza vuku[15] ihtimali yüzde yüz mevcuttu.

Fener, bir ufak şamandıra üstünde, etrafı kapalı üç sehpanın çengellerine takılarak geceli gündüzlü yanıyor ve on beş günde bir defa fener memurları tarafından muayene edilerek gazı konulup tekrar kilitleniyor ve mütemadiyen kendi kendine muhiti[16] tenvir ediyordu.[17]

9 numaralı fenere yakın olan odada birkaç haneden ve bir büyük şatodan başka bir şey görülmüyordu. Feneri görmeyen bir geminin adaya doğru giderek kuma oturması ihtimali cidden vardı. Böyle bir kaza vukuunda fenerler şirketinin kazazede vapur kumpanyasına[18] tazminat vermesi kanunen mecburdu. Mademki orada bir fener vardı, onun sûret-i daima[19] da yanması fenerler şirketinin mukavelesi[20] ve menfaati icabından idi.[21]

---

11 Durumdan.
12 Gemilerin.
13 Denilen.
14 İncelemelerde.
15 Olma.
16 Etrafı.
17 Aydınlatıyordu.
18 Şirketine.
19 Devamlı olarak.
20 Sözleşmesi.
21 Yararınaydı.

-1-

Maksim Bar, New York'ta şüpheli adamların devam ettiği gayet büyük bir eğlence mahalli idi.[1] Gece sabaha kadar açık olan bu yerde varyete,[2] teganni,[3] tiyatro vesaireden mâadâ[4] ayrıca gece üçten sonra "Açık Danslar" yapılır, bu saatte oturulacak bir yer bulunmazdı. Ben ekseriya[5] Maksim Bar'a saat üçten evvel giderim. Bir de dans vaktine kadar binbir hırsız, yankesici ve sabıkalı birer defa resmî geçit yapardı. Burada birçok cinayetlerin planları kurulurdu, sirkât tertibatı[6] yapılır ve bilimûm[7] gece işçileri buradaki reislerinden talimat alarak faaliyete geçerlerdi. Buraya gidişimde bir başka şekil ve kıyafete girer ve gördüğüm manzaraları ve eşhâsı[8] uzaktan tetkik ederdim.[9]

Barda hiç kimse ile ahbap olmamıştım. Buna lüzum görmemiştim, çünkü bara hariçten[10] eğlenmek için benim gibi pek çok yabancılarda gelir ve sabahlara kadar barda kalırdı. Ortada servis yapan güzel kadınlara yüz vermezdim, her kadın bir hırsız kumpanyasının[11] adamı olduğunu biliyordum. Uzaktan uzağa, dönen fırıldakları kısmen olsun görmek mümkündür.

---

1 Yeriydi.
2 Eğlence.
3 Şarkı söyleme.
4 Başka.
5 Genellikle.
6 Hırsızlık planı.
7 Bütün.
8 Kişileri.
9 İncelerdim.
10 Dışarıdan.
11 Topluluğunun.

Burası, arkadaşım Şadan Bey'in dediği gibi, kibar ve temiz bir batakhane idi.

Yine böyle bir Ağustos gecesiydi, hava çok sıcaktı, gölgede 43-44 derece hararet[12] vardı. Ortalık yanıyor, herkes banyolara, havadar bahçelere koşuyordu. Barlara gitmek kimsenin hatırına gelmiyordu. Fakat benim canım sıkılmıştı. İstanbul'dan bir aydır mektup alamadığım için çok merak ediyordum. Havaya olduğu kadar, yeisimi[13] izale edecek[14] şeylere de ihtiyacım vardı. Maksim Bar hatırıma gelmişti, orada gayet büyük vantilatörler olduğu gibi, serin rüzgârlar neşreden[15] buzlu çerhler[16] vardı, bahçe kısmı da çok güzel ve eğlenceli olurdu. O dakikada zaten bir işten yeni avdet etmiştim;[17] beni sıkmayan ve hiç kimsenin de tanımayacağı bir kıyafetteydim. Yavaş yavaş Maksim Bar'a doğru yürüyordum.

Uzakta bizim dedektif dairesine mensup bir otomobilin geldiğini görmüştüm. Muavinim Şadan Bey, ekseriya bu otomobile binerdi. Dikkat ettim, içindeydi, şoföre işaret verdim, otomobil durdu. Şadan Bey'de beni aramış. Bu güzel bir tesadüf olmuştu.

Şadan Bey:

"Aman üstat!" dedi. "İyi ki rast geldim. Bugün pek yorgunum, dün sözleştiğimiz yere bu gece gidemeyeceğim."

"Ben de zaten otomobili bunun için tevkif ettim.[18] İçimde bir sıkıntı var. Bu gece şöyle kendi kendime bir gezinti yapmak istiyorum."

"Çok âlâ![19] Niyet ne tarafa?"

---

12 Sıcaklık.
13 Üzüntümü.
14 Giderecek.
15 Yayan.
16 Tekerlekler.
17 Dönmüştüm.
18 Durdurdum.
19 İyi.

-1-

Geçen gün bir otel müdürü ile aramızda telefonla şöyle bir muhavere[1] cereyan etmişti:[2]

"Alo, Alo…"

"Kimsiniz?"

"Otel Cromer müdürüyüm. Mühim bir mesele hakkında sizinle görüşmek istiyorum."

"Bu günlerde müracaat kabul etmiyorum. Zabıtaya ait herhangi bir mesele için doğrudan doğruya polis idaresine müracaat ediniz!"

"Efendim, anlatacağım mesele tamamıyla dedektif dairesini alakadar ediyor, rica ederim beni dinlemek lütfunda bulununuz ve bu meselenin takibini bilhassa siz deruhde buyurunuz!"[3]

"Mesele nedir? Kısaca anlatınız bakalım."

"Yılmaz Bey! Ocaktan beri otelde esrarengiz hadiseler vuku buluyor.[4] Hayret ve endişe içindeyiz."

"Ne gibi?"

"Otelimizin beşinci katında 4 ve 5 numaralı odaları işgal etmekte olan bir müşterinin çok esrarengiz bir sandığı vardır. İçi boş ve dışı kilitli olduğu hâlde kendi kendine yürüyor, o…"

"Rica ederim beni meşgul etmeyiniz! Böyle saçma işlerle uğraşacak vaktim yok. Polise haber veriniz."

---

1 Konuşma.

2 Geçmişti.

3 Özellikle siz üstünüze alınız.

4 Meydana geliyor.

"Efendim, polisin halledeceği bir iş değil. Çünkü zahirde[5] polisin davetini icab eder[6] bir vaziyet yok."

"O hâlde size hayalet görünmüş. Yahut rüya gördünüz…"

-2-

Dedektif dairesinde Şadan Bey ile görüşüyorduk. Laf arasında refikim[7] dedi ki:

"Üstat! Polis müdüriyetinden gelen vukuât[8] listelerini, bilmem bugünlerde muntazaman[9] gözden geçiriyor musunuz?"

"İşlerimin kesretinden[10] bir şey ile meşgul olamıyorum. Şöyle sathî[11] bir nazar-ı tedkikatten[12] bile geçirmeye imkân bulamadım. Ne var? Muhakkak nazar-ı dikkatine[13] çarpan bir mesele oldu."

"Evet. Mesele zahirde gayet basit. Fakat, polis müdürü beş altı günden beri işin içinden çıkamamış."

"Meselenin esası nedir?"

"Gayet gülünç ve meraklı… Otel Cromer'de bir müşterinin eşya sandığı zaman zaman kendi kendine yürüyormuş!"

"Meseleden haberdarım… Demek hâlâ müteharrik[14] sandığın sırrı keşfedilmemiş öyle mi?"

---

5 Görünürde.
6 Gerektirecek.
7 Arkadaşım.
8 Olay.
9 Düzenli olarak.
10 Çokluğundan.
11 Yüzeysel.
12 İncelemeden.
13 Dikkatini çeken.
14 Hareket eden.

-1-

Şadan Bey elime gazete uzatarak:

"Üstat!" dedi, şu vakayı[1] dikkatle okumanı rica edeceğim.

Vaka alalade bir intihar hadisesinden ibaretti.

New York Times gazetesi vakayı şu suretle hikâye ediyordu:

Dün gece Pickford zabıtası çok garip bir intihar hadisesi kaydetmiştir. New York'ta Maksim Bar şantözlerinden[2] Miss Agatha ile tanışan iki genç, üç aydan beri mezkûr[3] bara devam ediyorlarmış. Nihayet dün sabah tatilden bilistifade[4] otomobil ile Pickford Sayfiyesi'ne giderek Otel Washington'a inerler akşama kadar güzel eğlenirler, akşam olunca herkes odasına çekilir ve ayrı ayrı yatarlar. Bu gençlerden Grey ismini taşıyan ve New York'ta sebze hali veznedarı bulunan biri sabahleyin odasında, kendisini tavana asmak suretiyle intihar etmiş bir hâlde bulunur. Üzerinde zuhûr eden[5] bir mektupta: Kendisinin Miss Agatha ile münasebet-i aşıkânesinin[6] son günlerde ilerlemiş olduğunu ve hâlbuki ailevi vaziyeti bu kadını zevce[7] olarak almaya gayrimüsaid[8] bulunduğundan dolayı intihara karar verdiğinden bahsedilmektedir.

Pickford müdde-i umûmîsi[9] meseleye vaz-ı yed etmiş[10] ve hadisede celb-i şüphe[11] bir cihet[12] görmediğinden cesedin ailesine teslimine ruhsat[13]

---

1 Olayı.
2 Kadın şarkıcılarından.
3 Adı geçen.
4 Yararlanarak.
5 Ortaya çıkan.
6 Aşk ilişkisinin.
7 Eş.
8 Uygunsuz.
9 Savcısı.
10 El koymuş.
11 Şüphe çeken.
12 Yön.
13 İzin.

vermiştir. Arkadaşı Mister Austin vakadan pek müteessir olarak[14] Pickford Sayfiyesi'nden New York'a avdet etmiştir.[15] Kendisiyle mülakî olan[16]bir muharririmiz de[17] Mister Austin, intihar eden arkadaşını çok sevdiği için kendisinden fazla bahsetmeye teessürü[18] mani olduğunu söylemiştir. Diğer taraftan Maksim Bar şantözlerinden vakanın kahramanı Miss Agatha dahi, intiharın kendi yüzünden vuku bulduğu için bu feci hadiseyi ilelebet unutamayacağını söyleyerek izhâr-ı teessür etmektedir.[19]

Tahkikâtımıza[20] nazaran[21] Mister Grey çok halûk[22] ve kibar ve fakat gayet sinirli ve müvessis[23] bir gençmiş. Son günlerde tezayüd eden[24] asabiyeti,[25] nihayet intiharına sebebiyet vermiştir.

***

Şadan'a:

"Evet, okudum," dedim.

"Üstat! Bu hadise sabahtan beri benim zihnimi kurcalayıp duruyor."

"Ben doğrusu bu mesele üzerinde henüz imâl-i fikr etmedim."[26]

"Zihin yormaya değmez mi, dersiniz?"

"Yok… Hadiseyi tahlil edersek, şâyân-ı dikkat cihetleri[27] yok değil. Mesela, eğlenmeye giden iki arkadaşın bi-

14 Üzülerek.
15 Dönmüştür.
16 Konuşan.
17 Yazarımız da.
18 Üzüntüsü.
19 Üzülmektedir.
20 Araştırmalarımıza.
21 Göre.
22 İyi insan.
23 Kuruntulu.
24 Artan.
25 Sinirli hâli.
26 İyice düşünmedim.
27 Dikkat çeken yönleri.

Fabrika Kulesindeki Faciayı Nasıl Keşfettim!

-Mukaddime-

Mister Sidney New York'un Üç Köşe markalı lastik fabrikası direktörüdür. Kendisi Amerika'nın marûf[1] zenginleri sırasındadır. Hariçte[2] vakit geçirmez, ailesine merbut[3] ve gayet ciddi bir adamdır. Bir sabah Madam[4] Sidney, polis nezaretine telefonla şu haberi veriyor: "Bu gece Mister Sidney eve gelmediği gibi hiçbir taraftan herhangi bir vasıta ile bir haber dahi göndermemiştir. Zevcimin[5] on beş senelik izdivac[6] hayatında habersiz olarak hanesine gelmemesi ilk defa vuku oluyor.[7] Merak içindeyiz nazar-ı dikkatinizi celb ederim!"[8]

Lastik fabrikası direktörü, polis nazırının çok samimi dostu olduğundan polis hafiyesi Thomson'ı telefonla keyfiyetten haberdar ediyor. Thomson meseleye vaz-ı yed edeli[9] yirmi dört saat olmuştur. Şu hâlde Mister Sidney'in gaybıyeti[10] kırk sekiz saat oluyor. Bu müddet zarfında faili ve hafi[11] bütün Amerika zabıtası lastik fabrikatörünü aramakla meşguldür. Fakat, maalesef bir iz elde etmek mümkün olmuyor. Fabrikada ve ticaret aleminde yapılan tahkikattan[12] henüz müsbet[13] bir netice elde edilememiştir.

---

1 Bilinen.
2 Dışarıda.
3 Bağlı.
4 Fr. Evli kadınlara hitap şekli.
5 Kocamın.
6 Evlilik.
7 Meydana geliyor.
8 Dikkatinizi çekerim.
9 El koyalı.
10 Kayboluşu.
11 Gizli ve gizli olmayan.
12 Araştırlarmadan.
13 Olumlu.

Polis nazırı telefonu açarak:

"Mister Thomson! Teessüf ediyorum[14] kaybolan dostumu aradan kırk sekiz saat geçtiği hâlde bulamadınız," diyor. Ve dedektif dairesi reisi bu suretle tekeddür ediyor.[15] Diğer taraftan Madam Sidney, her dakika telefon başındadır: "Kocamı hâlâ mı bulamadınız! Yazık size…" tarzında istihzalarla[16] zabıtayı çok müşkül[17] bir mevkide bırakıyor! Bütün gazeteler bu mesele etrafında yazılan yazılarla doludur.

Hummalı taharriyâta[18] rağmen Sidney'in izini bulmak mümkün olmuyor.

-1-

Dedektif Dairesi Reisi Thomson, bana sahte evrâk-ı nakdiye meselesine ait evrak havale etmişti. Hükûmet erkânı bu mühim sahtekârlık meselesiyle pek ziyade[19] meşgul oluyordu. O günlerde, başımı kaşımaya vaktim yoktu. Sahte banknot imallerini taharri etmekle[20] meşguldüm. En ziyade banknotlar etrafında ve muhtelif[21] kıyafetlerde dolaşıyordum. Bir ipucu elde etmek imkânı yoktu. Diğer mesele dahi fikrimi kurcalamıyor değildi fakat her iki işi birden takip etmek imkânsızdı. Bahusus,[22] lastik fabrikası direktörünü bütün zabıta memurları arıyorlardı. Bu meyanda,[23] elimdeki mühim işi bırakıp da onlarla beraber Mister Sidney'i taharriye koyulmak abes[24] olurdu. Mühim

---

14 Üzüntülerimi bildiriyorum.
15 Kederleniyor.
16 Küçümsemelerle.
17 Zor.
18 Araştırmalara.
19 Çok.
20 Araştırmakla.
21 Çeşitli.
22 Özellikle.
23 Arada.
24 Gereksiz.

-1-

Mister Thomson, Şadan ile bana bir kart uzatarak:

"Mister Charles çok aziz dostumdur," dedi. "Bu gece sene-i devriye-i izdivâcını[1] tesîd[2] için hanesinde muhteşem bir eğlence tertip etmiş. Benim müstacel[3] bir işim var, maalesef gelemeyeceğim. Siz gidiniz! Bu suretle hem bana vekalet etmiş hem de bu aziz dostumu memnun eylemiş olursunuz!"

Kartları memnuniyetle aldık. O gece Şadan Bey ile birlikte Old Christian Street'teki çivi taciri Charles Melen'in hanesine gittik. Vakit biraz erkendi. Hane sahibine kendimizi takdim ederek[4] muhteşem misafir salonunun bir köşesine oturduk.

Mister Charles görüldüğü gibi çok saf bir adamdı. Çok uzun boyu zaten onun akıl ve zekâsının fazla olduğuna delalet ediyordu.[5] Bizimle ayrı ayrı görüştü ve kısa bir zaman zarfında çok samimi bir dostumuz oldu.

"Mister Thomson benim yirmi senelik arkadaşımdır. Onun polis mesleğinde gösterdiği harikaların meftun ve hayranıyım," diye bizim Thomson'ı bana karşı methetmeye başlamıştı! Onu bu hareketinde mazur görerek bir misafire layık olan sükût ile[6] mukabele ettim.[7]

Bir aralık Şadan da sinirlenmeye başlayarak sol gözüyle bana:

"İsterseniz yavaşça kaçalım," demek istemişti. Onun

---

1 Evlilik yıl dönümünü.
2 Kutlamak.
3 Acil olan.
4 Tanıtarak.
5 Gösteriyordu.
6 Sessizlikle.
7 Karşılık verdim.

bu işaretini görmemezliğe gelerek hane sahibi ile lafı başka bir mecraya çevirmiş ve afakî[8] sözlerle bahsi kapamıştım.

Davetliler birer birer salonu doldurmaya ve cazbant[9] gürültülü nağmeleriyle binanın yüksek kapısında akisler[10] husule[11] getirmeye başlamıştı.

Şadan Bey, Mister Thomson'ın basit zekâsını bin defa tecrübe ettiği için onun methedildiği yerde oturmaya tahammül edemiyordu. Bereket versin ki bu saf adam Amerikalının meşhur polis hafiyesi olan yirmi senelik arkadaşı hakkında bize lüzumundan fazla takdirkâr sözler söylemeye ve başımızı şişirmeye vakit bulamamış, Şadan'ın sinirleri de fazla oynamamıştı.

O gece benim ve Şadan'ın hiçbir işimiz yoktu. İstirahat-i kalb ile[12] güzel bir vakit geçiriyorduk. Thomson'ı gördüğümüz zaman ikimizde ona teşekkür edecektik.

Salondaki davetliler neşe ve sürûr[13] içinde dans ediyorlardı. İnsan bu hoş manzarayı gördükçe, içi bal dolu bir arı kovanını hatırlıyordu.

-2-

Miss Dorney Charles, çivi tacirinin ikinci karısıydı. İlk zevcesi[14] çoktan ölmüş ve ondan bir kız çocuğu kalmıştı. Kızın nerede olduğunu bilmiyorduk. Bu geceki merasim yeni zevcesi ile teehhülünün[15] ikinci sene-i devriyesini tesîd[16] için yapılıyordu.

---

8 Önemsiz.
9 Orkestra.
10 Yanıklar.
11 Meydana.
12 Kalp rahatlığıyla.
13 Sevinç.
14 Karısı.
15 Evliliğinin.
16 Yıl dönümünü kutlamak.

-1-

Posta müvezi[1] yazıhaneme birkaç mektup bırakıp gitmişti. Açmaya başladım: Bir tanesi imzasız olmakla beraber birkaç kelimeden ibaretti:

Memur efendi! Bu gece sizi Katarkalum Bar'ına davet ediyorum. Saat dokuzda gelirseniz beni tanımış ve sizi neden davet etmiş olduğumu anlamış olursunuz. Hürmetler...

İmza: M...

Böyle bir davete icabet etmek[2] ve etmemek ayrı ayrı birer meseleydi. Sihirbaz kadın hadisesinden beri henüz kendimi toplayamamıştım. Belki yine bir tehlikeye maruz kalırım düşüncesiyle gitmek istemiyordum. Mamafih[3] gitmemek de cesaretsizliğime atfedilecekti. Bunu da arzu etmiyordum. Katarkalum Bar'ı Amerika'nın oldukça sayılı ve malum batakhanelerinden birini teşkil ediyordu.[4] New York halkından her gece yüz bin dolarını çeken bu müthiş batakhanede ne facialar oynanır, ne fırıldaklar dönerdi. Buranın inzibatını[5] temin için New York zabıtası her gece bir başka bir tedbire tevessül eder[6] ve bin türlü ihtimamâta[7] rağmen yine vukuâtsız[8] bir gece geçmezdi.

---

1 Postacı.
2 Uymak.
3 Buna rağmen.
4 Meydana getiriyordu.
5 Düzenini.
6 Başvurur.
7 Gayretlere.
8 Olaysız.

Bütün bunları bilmekle beraber, o gece Katarkalum Bar'ına gitmeye karar vermiştim.

Alelade gezerek saat dokuzdan biraz evvel bara gittim ve şantöze[9] uzakça bir mevkide[10] oturdum.

Mamafih,[11] evvel emirde[12] şurasını söyleyeyim ki batakhaneye tedbirsiz gitmemiştim:

O mıntıkanın polisine haber verdiğim gibi, bu hüviyeti[13] meçhul[14] müşahhısın[15] davetinden Şadan Bey'i de haberdar etmiştim.

Şadan'ın bu saatte bir başka yerde randevusu olacağından telefonla bana:

"Üstat! Oradan ayrılma. Ben yarım saat teehhür ile[16] yani ancak dokuz buçukta gelebileceğim. Katarkalum'da buluşuruz," demişti.

Sahnede muhtelif[17] numaralar yapılıyordu: Danslar, monologlar, kısa operet parçaları fena değildi. Duvardaki büyük saatin yelkovanı tam dokuzun üzerinde duruyordu.

Gözümün birisi sahneye bakıyorsa, diğeri de etrafı tecessüs etmekten[18] hâlî[19] kalmıyordu. Bu sıra benden birkaç masa ötede oturan siyah elbiseli ve siyah şapkalı şık ve uzun boylu, genç bir kadının masama doğru geldiğini gördüm.

Genç kadın başıyla beni selamladı, İngilizce:

"Zannederim, Mister Yılmaz ile müşerref oluyorum," diyerek elini uzattı.

---

9 Kadın şarkıcıya.
10 Yerde.
11 Bununla beraber.
12 Her şeyden önce.
13 Kimliği.
14 Bilinmeyen.
15 Kişinin.
16 Gecikmeyle.
17 Çeşitli.
18 İncelemekten.
19 Geri.

-1-

Thomson sağ elini şakağına dayamış, masasının başında düşünüyordu.

"Ne var, azizim? Yine çok dalgınsınız," diye söyleninice, polis hafiyesi uykudan uyanır gibi birden başını sallayarak sersem sersem yüzüme baktı. Sonra ilave etti:

"Yine bir çıkmaz sokakta dolaşıp duruyorum. İşlerim de çok. Uzun uzadıya meşgul olamadığım gibi, işi size tevdi etmeye[1] de yüzüm yok."

Thomson'un içinden çıkamayıp da bana tevdi etmek istediği her iş için böyle bir mukaddime[2] yaptığını bildiğimden derhâl onu bu müşkül[3] vaziyetten kurtarmak istedim:

"Rica ederim, Mister Thomson," dedim. "Meseleyi lütfen bana anlatır mısınız? Zira görüyorsunuz ki bu gün hiçbir işle meşgul değilim."

Dedektif dairesi reisinin elinde resmî bir tezkire[4] vardı. Ayağa kalkarak:

"Şunu okursanız, meselenin esasını vukûf-peyda etmiş[5] olursunuz," diyerek elinde tutuğu kağıdı bana uzattı.

Mezkûr[6] tezkire mahrem[7] işaretiyle New York Polis Nezareti[8] tarafından yazılmıştı. Bu mühim ve müstacel[9] ibareli tezkirenin meali şöyleydi:

---

1 Devretmeye.
2 Giriş.
3 Zor.
4 Not.
5 Anlamış.
6 Adı geçen.
7 Gizli.
8 Bakanlığı.
9 Acil.

Mister Thomson! Kanûn-i evvelin[10] yirmi birinci günü akşamı New York'ta National Tiyatrosu'nda intihar etmiş olan meşhur tiyatro aktrislerinden Miss Mary Korda hakkında bazı ihbarâtta bulunulmaktadır. İntihar ettiği gece temsil ettiği "Bal Arısı" unvanlı piyesinde fevkalade[11] muvaffak[12] olarak temaşa-gerânın[13] mazhar-ı takdiri olduğu hâlde piyesin hitamını müteakib[14] henüz anlaşılamayan esbabdan[15] dolayı intihar etmesi çok şâyân-ı dikkat[16] ahvalden[17] bulunmuş ve şu vaziyete nazaran[18] Mary Korda'nın bir suikasta kurban gitmesi ihtimali galip görülmüş olduğundan bu bâbda[19] gayet ciddi takibiyat ve tahkikat icrasıyla[20] hadisede amil[21] ve fail olan eşhasın[22] seriân[23] zahire ihracı[24] lüzumu tebliğ olunur.[25]

New York: 24 Kanûn-ı evvel... Polis Nazırı: Cloud Brumnig

Tezkireyi okuduktan sonra Mister Thomson'a iade ettim:

"Azizim," dedim. "Bu meseleyi tamamıyla tahkik ve takip edebilmek için aktör ve aktrislerin içine karışmak ve onlarla sıkı bir temas temin etmek lazım. Hâlbuki, ben, memleketime dönmek zamanım takarrüb ettiğinden[26] yeni bir maceraya atılmak niyetinde değilim."

Thomson ısrar etmek istedi:

"Fakat Mary Korda sizin çok sevdiğiniz ve daima takdir

10 Aralık ayı.
11 Olağanüstü.
12 Başarılı.
13 Seyircilerin.
14 Bitişinden sonra.
15 Sebeplerden.
16 Dikkate değer.
17 Hâllerden.
18 Bakılırsa.
19 Konuda.
20 İnceleme ve araştırmasıyla.
21 Etken.
22 Kişilerinin.
23 Çarçabuk.
24 Açığa çıkarılması.
25 Bildirilir.
26 Yaklaştığından.

Yılmaz Bey Amerika'dan Ayrılırken

-1-

Majestik namındaki Transatlantik vapurunun salonunda oturuyorduk. Beni ve muavinim[1] Şadan Bey'i birinci mevki kamaralara yerleştirmişlerdi. Amerika'da kaldığımız müddetçe bizi seven bütün polis memurları diğer ahbapların cümlesi[2] berây-ı teşyi[3] vapura gelmişlerdi. Misafirlerimizin başında, uzun müddet birlikte çalıştığımız dedektif dairesinin reisi Mister Thomson bulunuyordu.

O, vapurun salonunda beni huzzara:[4]

"İşte sağ kolum gidiyor," diye takdim etmiş ve bu suretle bana karşı perverde ettiği[5] samimi hissiyatı alenen izhar eylemişti.[6] Misafirlerimi tatyib[7] için ne mümkünse yapmıştım, hiçbirisi vapurdan ayrılmak istemiyordu. Refakatimden çok memnun kalmışlardı. Bana ve Şadan'a bin türlü hediyeler getirmişlerdi.

"Bizi unutmayınız," diye bağırıyorlardı.

Amerikalıların bize karşı gösterdikleri misafirperverliğe:

"Memleketinizi çok yakında yine gelip bir seyyah[8] gibi ziyaret edeceğiz," cümlesi ile mukabele ediyorduk.[9]

---

1 Yardımcım.
2 Hepsi.
3 Uğurlamak için.
4 Hazır bulunanlara.
5 Beslediği.
6 Açıklamıştı.
7 Gönlünü almak, rahatlatmak.
8 Gezgin.
9 Karşılık veriyorduk.

Bütün memurlar:

"Muhakkak bekleriz," diyorlardı.

Bu esnada Mister Thomson, beni kolumdan tutarak kamarasına götürdü:

"Azizim," dedi. "Başımdan üç günden beri geçen vakalardan[10] şüphesiz haberin yok! Çünkü kimseye söylemedim. Fakat siz gidiyorsunuz söylemekte bir beis[11] yoktur. Şuraya oturunuz anlatayım, hadiseleri dinledikçe beni tenvir edersiniz.[12] Gerçi bunlar bir zabıta memuru için anlatması çok ayıp şeylerdir. Fakat dedim ya, artık gidiyorsunuz. Bir daha yüz yüze bakacak değiliz ya, sizden utanayım…"

Lâkaydane[13] bir tavırla koltuğa oturdum:

"Bir memurun başından her şey geçebilir. Utanacak ne var? Sizi dinliyorum," dedim.

Amerika'nın meşhur polis hafiyesi Thomson, kaşlarını çatarak anlatmaya başladı:

"Aman azizim, bir değil, beş değil. Felaket, felaket üstüne hangisinden başlayacağımı bilmiyorum! Geçen pazar tatil olmak münasebetiyle şimendiferle, bir dostuma öğlen yemeğine yetişmek üzere Shefielld Kasabası'na gidiyorum. Birinci mevkide idim. Vagon, trenin en sonuncu arabasını teşkil ediyordu. Tren rötar yapmazsa tam on dakika kalarak dostumun hanesinde bulunacaktım. Bir gün evvelinde telefonla geleceğimi de söylemiştim. Eski bir aile dostu olduğu için bu ziyaretimden çok memnun kalacaklarını biliyordum. Aynı zamanda onları sofrada beklet-memek için fevkalade istical ediyordum.[14]

Fakat, yolun ortasında başıma ne geldi, biliyor musu-

---

10 Olaylardan.

11 Zarar.

12 Aydınlatırsınız.

13 Umursamazca.

14 Acele ediyordum.